

Жінки на посадах голів держав та урядів: історико- регіональний вимір

Курс: гендерна рівність в органах публічної влади: історичний
досвід та сучасність

Лекторка: к.і.н., доцентка І.В. Савченко

Мета лекції: розгляд умов/факторів які впливали на успішність, роль та практики представництва жінок як голів держав та урядів країн світу «активного часу» (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)

- Динаміка змін

З середини ХХ століття і до 2023 року майже 130 жінок були президентками або прем'єр-міністерками.

1960-ті-1990 – 20 жінок стали президентками/ прем'єр-міністерки

1991-2010 – 53 жінки

2011-2023 – 52 жінки

1960-2010

представництво

жінок як голів

держав/прем'єрок в

різних частинах

світу

Region	Number of women	Number of countries
Industrial countries	36	25 out of a total of 59 = 42%
Western	23	15 out of a total of 31 = 48% Israel 1969, UK, Portugal 1979, Iceland 1980, Norway 1981, Malta 1982, Ireland 1990, France 1991, Canada, Turkey 1993, Ireland, New Zealand 1997, Switzerland, New Zealand 1999, Finland 2000, 2003, Germany 2005, Switzerland, Israel 2007, Iceland 2009, Switzerland, Australia, Finland 2010
Eastern	13	12 out of a total of 30 = 41% Yugoslavia 1982, Lithuania, GDR 1990, Poland 1992, Bulgaria 1994, Lithuania, Latvia 1999, Georgia 2003, Ukraine, 2005, Moldova 2008, Croatia 2009, Kyrgyzstan, Slovakia 2010
Developing countries	37	28 out of a total of 133 = 21%
Asia	11	7 out of a total of 22 = 32%
South Asia	7	4 out of a total of 9 = 44% Sri Lanka 1960, India 1966, Pakistan 1988, Bangladesh 1991, Sri Lanka 1994, Bangladesh 1996, India 2007
East Asia	4	3 out of a total of 14 = 21% Philippines 1986, 2001, Indonesia 2001, South Korea 2006
Sub-Saharan Africa	10	8 out of a total of 45 = 18% Central African Republic 1975, Burundi, Rwanda 1993, Liberia 1996, Senegal 2001, São Tomé 2002, Mosambique 2004, São Tomé 2005, Liberia 2006, Gabon 2009
Latin America and the Caribbean	16	13 out of a total of 33 = 39%
Latin America	10	9 out of a total of 20 = 45% Argentina 1974, Bolivia 1979, Nicaragua 1990, Guyana 1997, Panama 1999, Peru 2003, Chile 2006, Argentina 2007, Costa Rica 2010, Brazil 2010/11
Caribbean	6	4 out of totally 13 = 31% Dominica 1980, Haiti 1990, 1995, Jamaica 2006, Haiti 2008, Trinidad and Tobago 2010
Arab states	0	0 out of a total of 19 = 0%
Pacific	0	0 out of a total of 13 = 0%
World	73	53 out of a total of 192 = 28%

У 2010 році в країні було 281 президент і прем'єр міністрів у державах-членах ООН по всьому світу, і з них 18 були жінки. Жінки становили лише 6 відсотків, але це більше, ніж раніше

Історичний огляд представництва жінок у вищих щабелях влади

МАГІСТРАЛЬНА ІДЕЯ ГЕНДЕРНИХ
СТУДІЙ 1980-Х:

Луїз Ламфер (Louise Lamphere) в **1974 р.** и «До антропології жінок» ("Towards the Anthropology of Women") - в усіх сучасних суспільствах до певної міри домінують чоловіки, і хоча ступінь і вираження жіночої підпорядкованості сильно відрізняються, статева асиметрія на даний момент є універсальним фактом соціального життя людини

ІСТОРІЯ

Гіда М. Джексон (1998) включила до своєї біографічної енциклопедії 360 жінок-правителів

Приклад: 150 єгипетських цариць

Але! В межах виборчої системи: лише у ХХ ст.

Міжнародне співробітництво у
вирішенні питання гендерної
нерівності

Світ після Другої світової війни: вирішення питання прав жінок на міжнародному рівні

- Після Другої світової війни жінки мали право голосу в 30 країнах світу (Але у парламентах, які існували, було 3 відсотки жінок, а в кабінетах міністрів були фактично лише чоловіки)
- 1945, квітень, Конференція зі створення ООН почала діяти в Сан-Франциско – майже усі 3500 учасників установчої конференції ООН були чоловіки.
- Але! Декільком жінкам-делегаткам та представницям неурядових організацій «лобіювали» «рівні права чоловіків і жінок» у Статут ООН. Також було створено Комісію зі статусу жінок (CSW).

1952 р. - прийняття ООН Конвенції про жіночі політичні права.

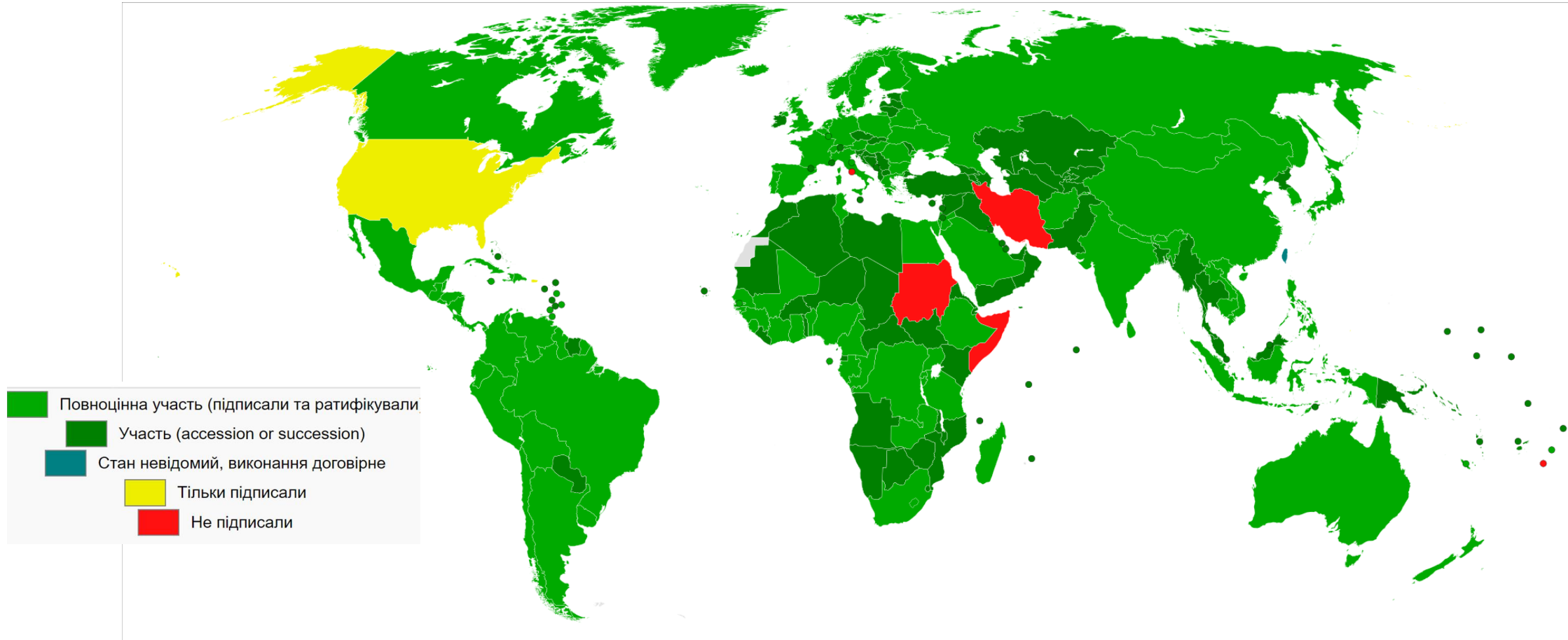
Перші три статті Конвенції затверджують права жінок:

- голосувати (стаття I),
- мати право бути вибраною (II)
- і займати державні посади (III), причому кожна стаття закріплюється уточненням: «на рівних з чоловіками умовах, без будь-якої дискримінації»

Нова хвиля фемінізму: відповіді

- 1975 р. – Конференція в Мексиці. Міжнародний рік жінок
- 1976–1985 роки Десятиліття жінок ООН: «Рівність, розвиток і мир».
- Відбулися міжнародні жіночі конференції в Копенгагені в 1980 році, Найробі 1985 р. та у Пекіні у 1995 р. На них оцінили розвиток подій і ухвалили нові плани

1979 р. - прийнято Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації проти жінки (CEDAW)

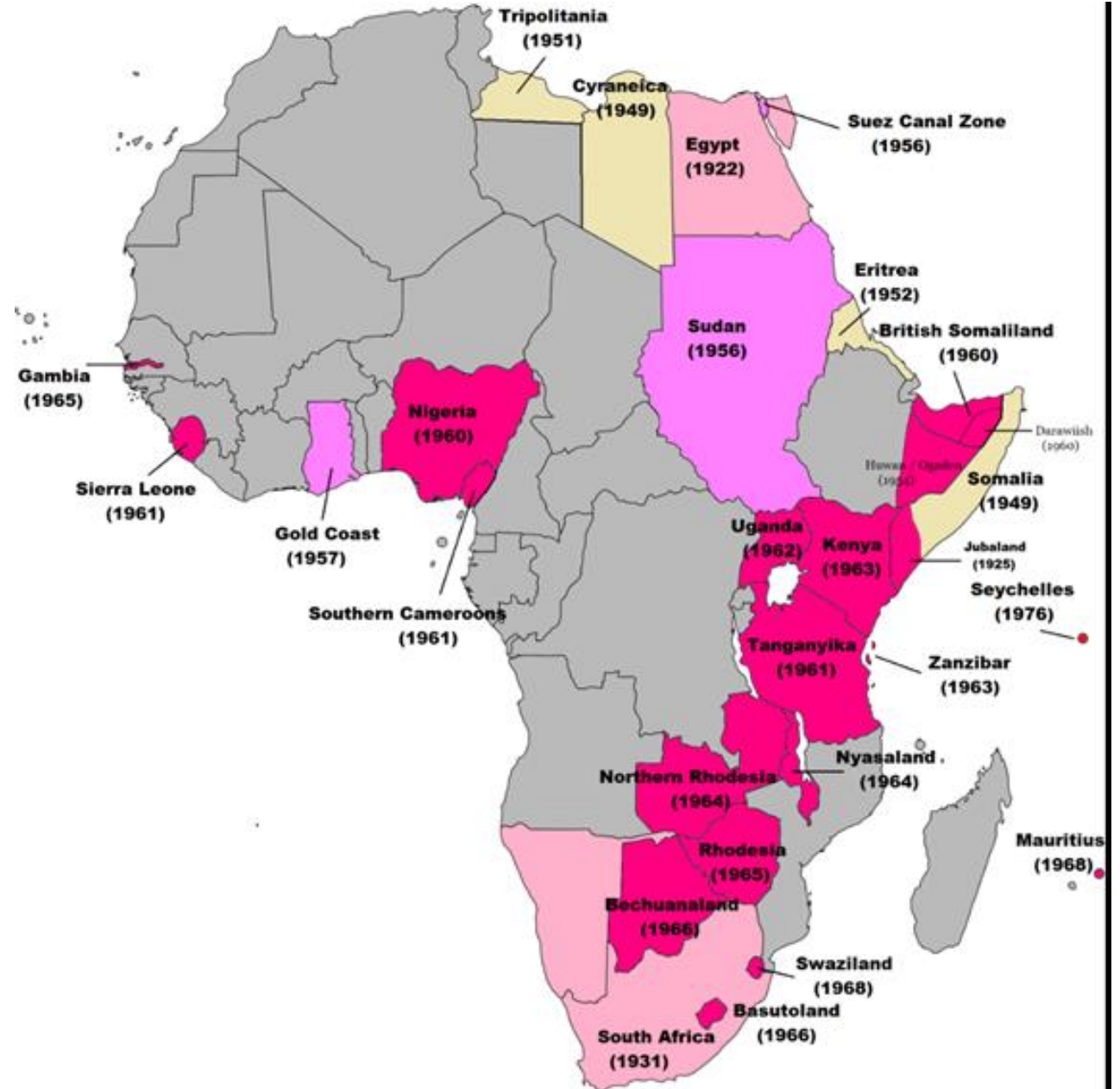

У 2010 році 186 країн, понад 95 відсотків держав світу, були учасниками її.

Дослідження 123 країн з 1981–2003 показує, що з часом в країнах, які ратифікували CEDAW, скоротилися політична нерівність між чоловіками та жінками більше, ніж в країнах, які це не зробили

Деколонізація світу та вплив на політичну роль жінок

Наприкінці 20 століття майже весь світ склався з незалежних національних держав. До 2010 року кількість держав, які були членами ООН, становила зросла до 192.

Економічний розвиток
та політичне
представництво жінок

- *Наприкінці 1990-х Рональд Інглхарт і Піппа Норріс проаналізували опитування поглядів людей на гендерної рівності та ролі жінок у політиці в 62 країнах на різних континентах.*
- *Як щодо загальних етичних цінностей, так і погляд на жінок у політиці, культурі був найбільш егалітарним у країнах з високим соціально-економічним рівнем.*

Егалітарний - зрівняльний, оснований на рівності.

Релігійний фактор

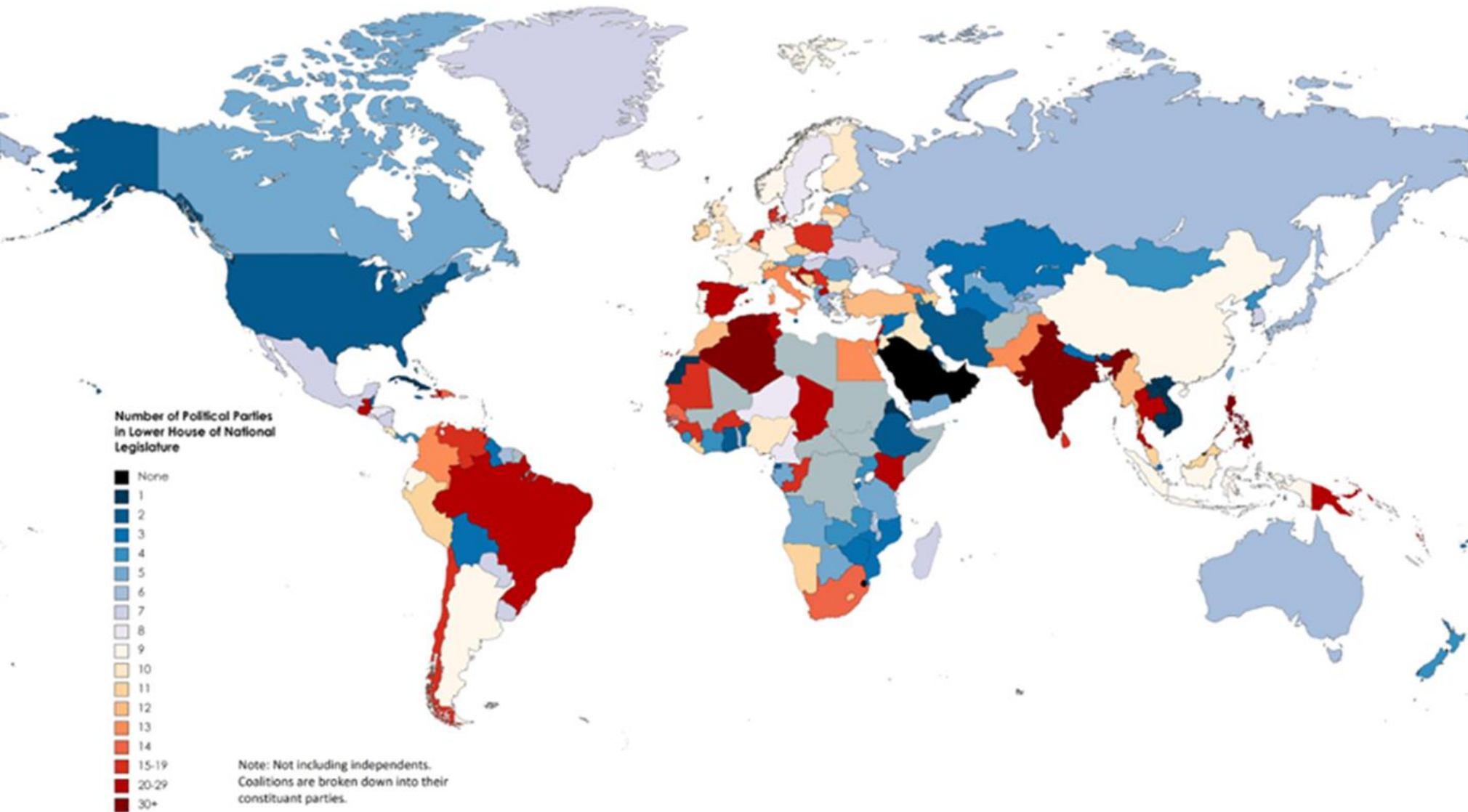
У багатьох, особливо індустріальних, країнах у др. пол. ст. ХХ культурна та релігійна різноманітність зросла, але також посилилася етнічно-релігійна напруга. У різних релігіях було помітне зростання фундаменталізму.

Зростання різних форм ісламського фундаменталізму особливо вплинуло на погляди чоловіків і жінок у багатьох країнах, іноді навіть на міжнародному рівні

Table 2: Average percentage of women in parliament, by country's dominant religion

Region	1970	1980	1990	2000	2010
Protestant	5	9	12	17	20
Catholic	4	9	9	13	20
Moslem	4	6	5	5	13
Mixed	3	6	10	16	19

Політичні партії: розвиток та вплив на політичне представництво жінок

Політичні партії: розвиток та вплив на політичне представництво жінок

- Офіційна політика часто характеризувалася чоловічою культурою та етикою, а також агресією та конкуренцією, які сприймалися як чоловічі моделі поведінки.
- З 1980-х років посилювався тиск на політичні партії від жінок, жіночих організацій ззовні, а також і в середині і самих партій, і це призвело до інституційних змін.

Ідея, яка отримала широку підтримку ООН - гендерні квоти.

- На 2010 рік близько 50 держав запровадили гендерні квоти за законом на виборах до національних парламентів.
- *До 2012 року 40-50 відсотків партії членами у всьому світі були жінки, але жінки мали лише близько 10 відсотків керівні посади в політичних партіях*

Жінки в партіях

На сьогодні за своїм політичними програмами партії умовно поділяються на

- Ліві партії, включаючи: партії крайнього лівого спрямування, такі як комуністичні партії; соціалістичні, соціал-демократичні партії
- Праві партії, включаючи: крайні праві партії, такі як нацистські, авторитарні та крайні націоналістичні партії;
- Центристські партії, включають, серед іншого, ліберальні партії, що виступають за свободу, демократію і справедливість.

Дослідження зафіксували, що ліві партії мають більше жінок у парламентах і кабінетах, ніж більш консервативні партії

Форми республіканського правління

Президентська республіка. Президент обирається непарламентським шляхом — прямими чи непрямыми виборами населення (*США, Аргентина, Мексика, Швейцарія, Іран, Ірак*). Класичною президентською республікою вважають США. Уряд, як правило, несе відповідальність перед президентом, а не перед парламентом

Парламентська республіка. Глава держави (президент) не може впливати на склад і політику уряду, який формується парламентом і підзвітний йому. Повноважень у президента менше, ніж у прем'єр-міністра.

Змішана республіка. Типовою ознакою такої форми правління є поєднання елементів президентської і парламентської республік, сильної президентської влади та ефективного контролю парламенту за діяльністю уряд (*Франція, Австрія, Румунія, Польща*)

ЖІНКИ-ЛІДЕРКИ У СВІТІ

26 жінок очолюють державу або уряд

За даними відкритих джерел

ЧИННІ ПРЕЗИДЕНТКИ

- Саломея Зурабішвілі, **Грузія**
- Майя Санду, **Молдова**
- Катерина Сакелларопулу, **Греція**
- Бідя Деві Бхандарі, **Непал**
- Халіма Якоб, **Сингапур**
та інші

ЧИННІ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕРКИ

- Інґріда Шимоніте, **Литва**
- Кая Каллас, **Естонія**
- Магдалена Андерссон, **Швеція**
- Сання Марін, **Фінляндія**
та інші

В УКРАЇНІ

20,8% жінок у Верховній Раді

25% жінок у Кабінеті міністрів

Юлія Свириденко
перша віцепрем'єр-міністерка,
міністерка економіки

Ольга Стефанишина
віцепрем'єр-міністерка,
міністерка з питань
європейської
і євроатлантичної інтеграції

Ірина Верещук
віцепрем'єр-міністерка,
міністерка з питань реінтеграції
тимчасово окупованих територій

**Олена
Кондратюк**
заступниця голови
ВРУ

Марина Лазебна
міністерка соціальної
політики

Юлія Лапутіна
міністерка у справах
ветеранів